

Wszystko o wydrze

Opracowanie:

Iwona Supronowicz,

Iwona Witkowska

Wydra, skryty i tajemniczy drapieżnik ściśle związany ze środowiskiem wodnym. Jeszcze do niedawna zaliczana była do najbardziej zagrożonych gatunków.

Charakterystyka gatunku

- Wydra jest jednym z największych krajowych przedstawicieli rodziny łasicowatych. Rozmiarami ustępuje jedynie borsukowi.
- Długość ciała (bez ogona):
 - samica 55 - 68 cm
 - samiec 45 - 90 cmOgon: 21 - 47 cm
Masa ciała: 6 - 14 kg

Przystosowanie do ziemnowodnego trybu życia

- Opływowy, "torpedowaty" kształt ciała sprawia, że opór wody jest w znacznym stopniu minimalizowany.
- Długi, owalny i masywny ogon (dłuższy od połowy ciała) stanowi bardzo dobry ster i zarazem dodatkową siłę napędową.

Przystosowanie do ziemnowodnego trybu życia

- Krótkie i masywne kończyny o palcach spiętych błoną pławną umożliwiają wydrze rozwijanie znacznych prędkości pod wodą - nawet do 1 m/s, ale nie są przystosowane do długiego i wytrwałego biegu.
- file:///E:/prezentacja/wydra/mlodziez/ubarwienie_film.html

Przystosowanie do ziemnowodnego trybu życia

Głowa wydry jest spłaszczona, a drobne uszy, oczy i nos położone w górnej części głowy, umożliwiają wydrze zaczerpnięcie powietrza i obserwację otoczenia nawet kiedy zwierzę jest prawie całkowicie zanurzone.

Uszy i nozdrza są automatycznie zamykane przez specjalne fałdy skórne kiedy wydra nurkuje.

<file:///E:/prezentacja/wydra/mlodziez/film.html>

Przystosowanie do ziemnowodnego trybu życia

Ważną funkcję podczas polowania i lokalizowania ofiary (szczególnie w mętnej wodzie) pełnią wibrysy (włosy czuciowe – „wąsy”).

Obserwacje niewidomych osobników w niewoli dowiodły, że dzięki wibrysom wciąż precyzyjnie lokalizują ofiary.

Przystosowanie do ziemnowodnego trybu życia

Wydry mają bardzo dobrze rozwinięty węch. Jest on jednym z najistotniejszych zmysłów wykorzystywanych podczas komunikacji międzyosobniczej.

Wielu badaczy sądzi, że zmysł słuchu u wydr odgrywa istotniejszą rolę przy wykrywaniu zagrożenia aniżeli zmysł węchu.

Wzrok wydry jest stosunkowo dobry i jest często wykorzystywany podczas polowania (prawdopodobnie pod wodą jest lepszy niż na powierzchni).

Systematyka

Rząd: drapieżne, *Carnivora*

Rodzina: łasicowate, *Mustelidae*

Podrodzina: wydry, *Lutrinae*

Rodzaj: *Lutra*

Lutra lutra – wydra

borsuk

norka amerykańska

tchórz

kuna domowa

gronostaj

łasica

Systematyka

Kuzyni wydry w rodzinie łasicowatych:

- borsuk
- norka amerykańska
- tchórz
- kuna domowa
- gronostaj
- łasica

Systematyka – gatunki wydr

wydra gładkowłosa

wydra
morska

arirania - wydra
olbrzymia

wydra kanadyjska

wyderka orientalna

Systematyka – gatunki wydr

Arirania - wydra olbrzymia

Nazywana **wilkiem rzeczny**

Występuje w Ameryce Południowej.

Największa z wydr:

- długość 150-180 cm
- masa ciała 22-45 kg

Żyje w grupach do 20 osobników.

Systematyka – gatunki wydr

Wydra morska

Występuje w rejonie skalistych wybrzeży Kalifornii, zachodniej Alaski i Kamczatki.

Żyje głównie w wodzie, doskonale pływa, potrafi nurkować na głębokość do 60 m i wstrzymać pod wodą oddech na 8 minut. Najchętniej zamieszkuje rafy i skaliste wybrzeża. Żyje głównie w stadach.

Systematyka – gatunki wydr

Wydra morska

Na powierzchni wody wydry te pływają zwykle na grzbiecie, wykonując niewielkie ruchy ogonem. W tej pozycji zjadają też schwytane pożywienie.

W 1910 r. wydrę morską uznano za gatunek zagrożony z powodu polowań mających na celu zdobycie jej cennego, gęstego futra. Obecnie gatunek ginący, objęty ochronioną.

Systematyka – gatunki wydr

Wydra morska

Ciekawostką jest, że wydry te podczas snu trzymają się często za łapki, aby nie odpłynąć, od swojej grupy.

Systematyka – gatunki wydr

„nasza”
wydra europejska

Występowanie wydry w Polsce

Gatunek ten spotykany jest prawie
w całym kraju.

Środowisko występowania

- Wydra zamieszkuje różnego typu środowiska: rzeki, małe strumienie i kanały melioracyjne, jeziora i stawy rybne.
- Miejscami jej bytowania są cieki i zbiorniki wodne o zalesionych brzegach lub brzegach całkowicie pozbawionych drzew i krzewów, położone m. in. na terenach rolniczych i nawet w obrębie dużych miast.

Typowe siedliska wydry

Typowe siedliska wydry

Typowe siedliska wydry

Schronienia

Schronienia naziemne:

najczęściej są to prowizoryczne schronienia naziemne wśród nadbrzeżnej roślinności (zadrzewień i zakrzaczeń, wysokich roślin zielnych, trzcinowisk i szuwarów).

Nory

- Budowa i rozmiar nory zależy od siedliska i charakteru podłoża.
- Wydry rzadko kopią samodzielnie nory. Wykorzystują nory innych zwierząt (borsuków, piżmaków czy lisów).
- Zwykle nory znajdują się do 1-2 m od wody, często znacznie ponad powierzchnią wody. Wejście do nor wydry może znajdować się pod jak i nad powierzchnią wody, często pomiędzy korzeniami drzew czy ukryte wśród gęstej roślinności.

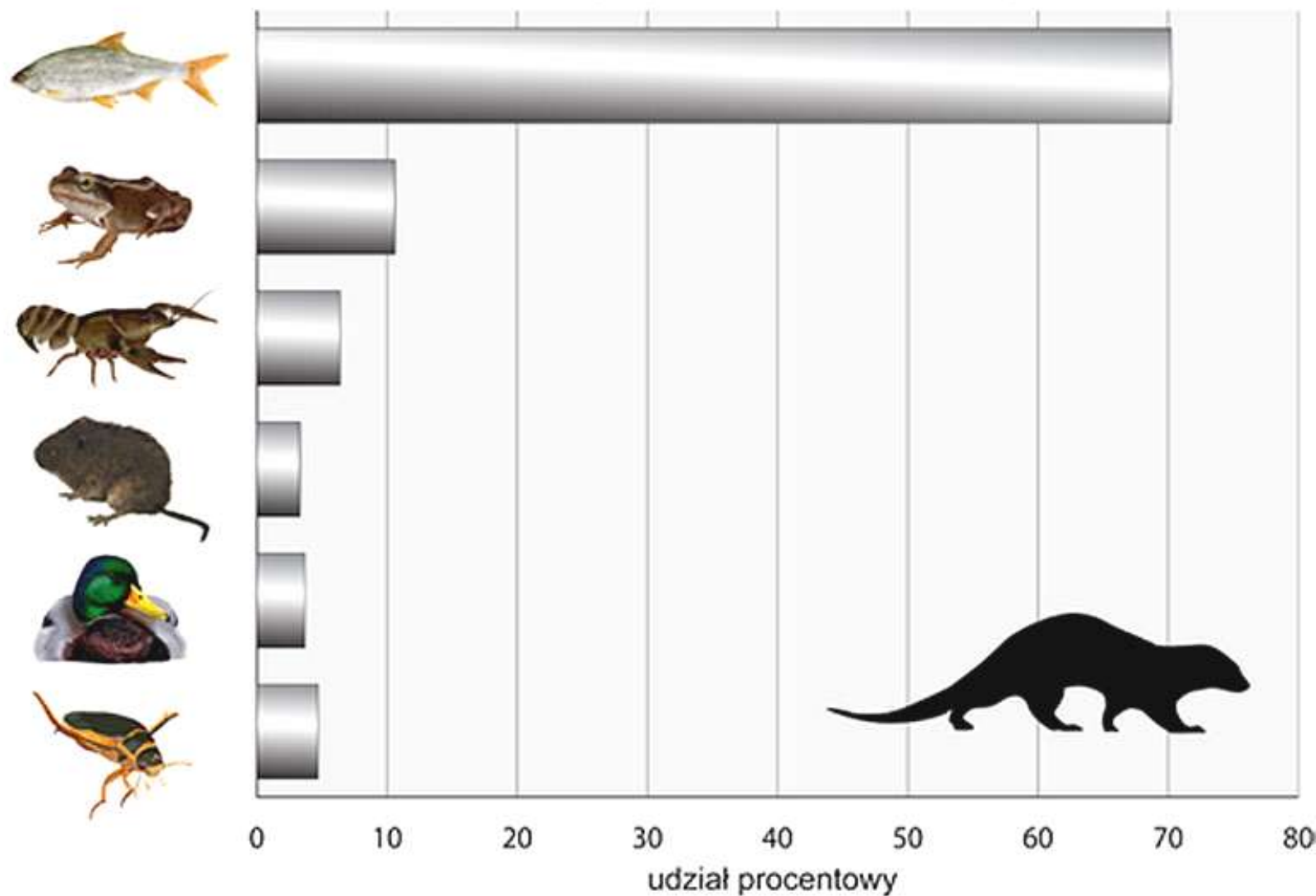
Pokarm

- Wydry mają bardzo szybki metabolizm i dlatego dorosłe osobniki muszą zjadać w przybliżeniu 0,9-1,5 kg pokarmu dziennie, co równa się w przybliżeniu 12% ich masy ciała.
- Podstawą pokarmu wydry są gatunki związane ze środowiskiem wodnym, w tym głównie ryby, płazy i raki (bądź kraby). Wydry poszukują swych ofiar w wodzie bądź w jej bezpośrednim sąsiedztwie.
- <file:///E:/prezentacja/wydra/mlodziez/pokarm.html>

Pokarm wydry

Pokarm wydry *Lutra lutra* w Północnej Ameryce

Rozmnażanie

- Wydry łączą się w pary na krótko jedynie w czasie rui.
- Po trwających kilka do kilkunastu dniach zalotach, samiec opuszcza samicę i nie bierze udziału w wychowywaniu młodych. Całość opieki rodzicielskiej przejmuje samica.

Młode

- Ciąża u wydr trwa 61-65 dni. Wielkość miotów wynosi 2-4 młodych. Małe wydry są ślepe, bezzębne i pokryte popielato-szarymi włosami.
- Kilka pierwszych tygodni spędzają w norze bądź innym miejscu narodzin pod baczną opieką matki. W tym czasie samica jest szczególnie agresywna wobec innych osobników swojego gatunku.

Młode

- Dojrzałość płciową osiągają w 2-3 roku życia.
- Młode pozostają z samicą przez 9-13 miesięcy. Po tym okresie opuszczają terytorium rodzinne w poszukiwaniu własnego.

- Średnia długość życia wydry na wolności to jedynie 3 - 4 lata, jednak w niewoli mogą one dożywać wieku nawet 15 czy 20 lat.

Rola wydry w środowisku

- Wydra stoi na szczycie łańcucha pokarmowego w siedlisku wodnym.
- Obecność tego drapieżnika nie ma wpływu na zagęszczenie ofiar i funkcjonowanie środowiska, ponieważ zazwyczaj ofiarami wydry padają gatunki podatniejsze na schwytanie (słabsze, wolniejsze bądź najliczniej występujące).

Zachowanie

- Przypadki agresji u wydry są wyjątkowo rzadkie.
- W większości przypadków wydry unikają bezpośrednich starć, starając się raczej unikać spotkań z innymi osobnikami.

Zachowanie

Gama głosów wydry europejskiej:

- **prychanie**, wydawane w różnych sytuacjach, m.in. podczas obserwacji otoczenia;
- **miauczenie**, może sygnalizować złość czy niezadowolenie;
- „**krzyki**” będące oznaką agresji;
- **mruczenie**, artykułowane przez matkę po powrocie do młodych, bądź pełniące funkcję uspokajającą szczenięta;
- **ciche i głośne gwizdy**, służące do komunikacji; międzyosobniczej, zaznaczenia swojej obecności w pobliżu; np. wydawane przez młode i matkę gdy się od siebie oddalają.

Zachowanie

Sygnalizacja zapachowa jest jedną z najważniejszych form komunikowania się u wydry.

Osobniki zaznaczają granice swojego terytorium, okolice stałych schronień i nor wydzieloną gruczołową przyodbytową, co ma za zadanie ograniczenie do minimum bezpośrednich konfrontacji międzyosobniczych.

Wydrze harce

Wydra jest jednym z najinteligentniejszych ssaków. Charakteryzuje się zdolnością i skłonnościami do zabawy: wielokrotnie obserwowano wydry używające błotnej lub śniegowej ślizgawki do zjeżdżania ze stromego brzegu do wody.

Kiedy wydra jest smutna?

Konflikt z człowiekiem

Przez wiele dziesięcioleci wydry były obiektem intensywnych polowań i tępienia przez ludzi. Polowano na nie dla cennego futra, a także z powodu zwyczaju zwalczania szkodników – drapieżników. Obecnie kłusownictwo na wydry ma miejsce głównie na stawach hodowlanych, które są kuszącym żerowiskiem dla tych zwierząt. Zarówno karp, jak i pstrąg stanowią istotną część diety wydry.

Konflikt z człowiekiem

Spadek liczebności wydry związany jest ze skażeniem środowiska przez pestycydy i metale ciężkie, głównie rtęć. Substancje te były stwierdzane w organizmie wydr w ilościach zagrażających ich życiu lub upośledzających rozród.

Konflikt z człowiekiem

Degradacja siedlisk

Umacnianie brzegów i usuwanie roślinności przybrzeżnej, które towarzyszy melioracjom i regulacjom rzek, odbijają się negatywnie na rozmieszczeniu wydr.

Konflikt z człowiekiem

Bariery hydrotechniczne

Tamy i zbiorniki zaporowe ograniczyły rozmieszczenie wydr na wielu odcinkach rzek na obszarze Europy.

Konflikt z człowiekiem

Fragmentacja i izolacja siedlisk

Fragmentacja środowisk powoduje, że ocalałe fragmenty środowisk wodnych stają się za małe i nie zaspokajają wszystkich potrzeb życiowych wydry.

W takiej sytuacji wydry zmuszone są do podejmowania wędrówek i przekraczania rozmaitych barier środowiskowych (np. dróg), co sprzyja dodatkowemu wzrostowi śmiertelności gatunku.

Status ochronny

- Ochrona gatunkowa wydry w Polsce jest częściowa, z wyjątkiem występującej na terenie stawów rybnych uznanych za obszary hodowlane.
- Wydra nie jest gatunkiem zagrożonym wyginięciem w Polsce. W ostatnim czasie następuje proces odbudowy liczebności i obszarów występowania tego gatunku.

Działania na rzecz ochrony wydr

Najczęstszą przyczyną śmiertelności wydr są kolizje z pojazdami. W celu ograniczenia takich wypadków podczas prowadzonych remontów dróg i mostów, buduje się obecnie specjalne przejścia dla zwierząt, które umożliwiają bezpieczne pokonanie bariery, jaką jest ruchliwa droga. Ustawiane są także przy drogach odpowiednie znaki.

Działania na rzecz ochrony wydr

Bezpieczne przejścia pod mostami oraz przepusty i suche przejścia pod drogami.

Działania na rzecz ochrony wydr

Wykonywanie prac w dolinach rzek z uwzględnieniem wymagań środowiskowych wydry.

Działania na rzecz ochrony wydr

Minimalizacja szkód wyrządzanych przez wydry.
Stosowanie ogrodzeń z siatek i pastuchów elektrycznych
przy rybnych stawach.

Działania na rzecz ochrony wydr

- Przy zbiornikach wodnych nie stosuje się nawozów sztucznych i pestycydów.
- Obsadza się drzewami i krzewami brzegi rzek pozbawione tej roślinności, aby wydry miały warunki do osiedlania.
- Udostępnia się wydrom pokarm w okresach szczególnie ostrych zim.
- Ogranicza się liczebność obcego gatunku, jakim jest norka amerykańska.

Wydra w kulturze

Mity i legendy

Św. Kutbert z Lindisfarne

- Wydra jest obiektem niewielu legend. Jedna z nich odnosi się do życia św. Kutberta z Lindisfarne, mnicha i biskupa żyjącego w Anglii w VII wieku, obecnie patrona marynarzy, żeglarzy i ornitologów.
- Według tej legendy, stojący na brzegu św. Kutbert był pogrążony w modlitwie, aż zaskoczył go przypyływ. Gdy woda się cofnęła, foki, wydry i łabędzie osuszyły przemoczonego mnicha własnym oddechem.

Mity i legendy

Na Alasce opowiada się legendę, że pewien indiański traper doprowadzony tropem do kryjówki wydr, pragnąc je zdobyć, przyklęknął na ziemi, ażeby zajrzeć do wnętrza.

W momencie, gdy pochylił się nad otworem wiodącym do nory, drapieżne zwierzę zaatakowało go tak nieoczekiwanie i wściekle, że nazajutrz znaleziono tam niefortunnego łowcę martwego, z przegryzionym gardłem.

Mity i legendy

Według innych wierzeń na Alasce, istnieją człeko-wydry, które czyhają na ludzi i podstępnie zaciągają ich do podziemnej krainy wydr, gdzie muszą oni dzielić okrutny los tych istot.

Negatywny wizerunek wydry w legendach związany jest z dużą płochliwością zwierzęcia i słabą znajomością jego natury przez człowieka.

Wydra w literaturze

- Jedną z najbardziej znanych jest historia wydry oswojonej przez Jana Chryzostoma Paskę o imieniu Robak, opisana w jego „Pamiętnikach” z lat 1690 – 1695.
- Wydra spała w jednym łóżu ze swym panem, spełniała w lot dawane jej polecenia, rzucając się jak pies, z wrzaskiem i kłosańiem na intruza.

Grafika przedstawiająca Jana III i wydrę Robaka, rys. Antoni Zaleski

Wydra w literaturze

- Największe wrażenie na współczesnych pan Pasek i Robak wywierali, gdy właściciel wydawał komendę „Robak, hu! hu! w wodę”, a pupilka wynosiła z pierwszego lepszego stawu rybę jedną po drugiej.
- Sława wydry dotarła do króla Jana III, który zapragnął mieć to zwierzę u siebie w Wilanowie. Pan Pasek z ciężkim sercem musiał rozstać się z Robakiem; ten, tęskniący i osowiały, nie mógł się odnaleźć w nowym miejscu. Wkrótce uciekł z pokojów na pola wilanowskie, a tam znalazł nieszczęśliwy koniec z ręki przypadkowego dragona.

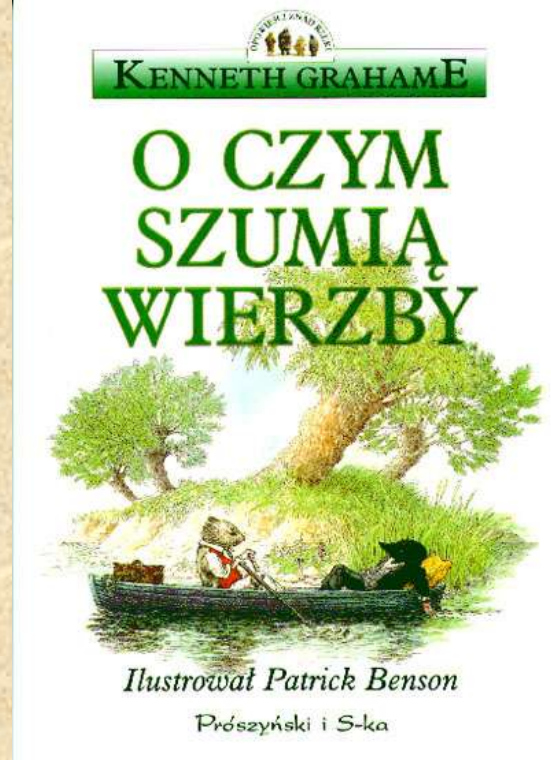
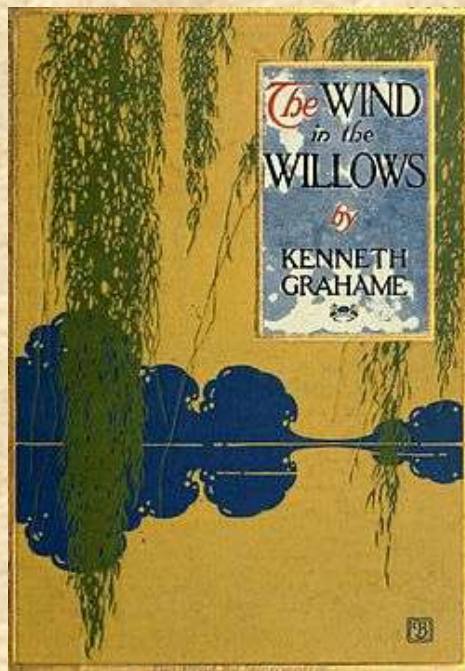
Wydra w literaturze

- Warszawski rytownik Fryderyk Krzysztof Dietrich (1779–1847) wykonał akwafortę *Wydra oswojona* ilustrującą okolicznościowy artykuł zamieszczony w stołecznym czasopiśmie „Muzeum Domowe albo Czytelnia Wieczorna”.
- I jakkolwiek nikt nigdy nie uwiecznił Robaka, ani w malarstwie ani w grafice, tak mogła właśnie wyglądać wydra pana Paska.

*akwaforta,
Fryderyk Krzysztof Dietrich*

Literatura dla dzieci

Polski przekład ukazał się po raz pierwszy w 1938 r.

Kenneth Grahame jest autorem popularnej powieści dla dzieci *O czym szumią wierzby*.

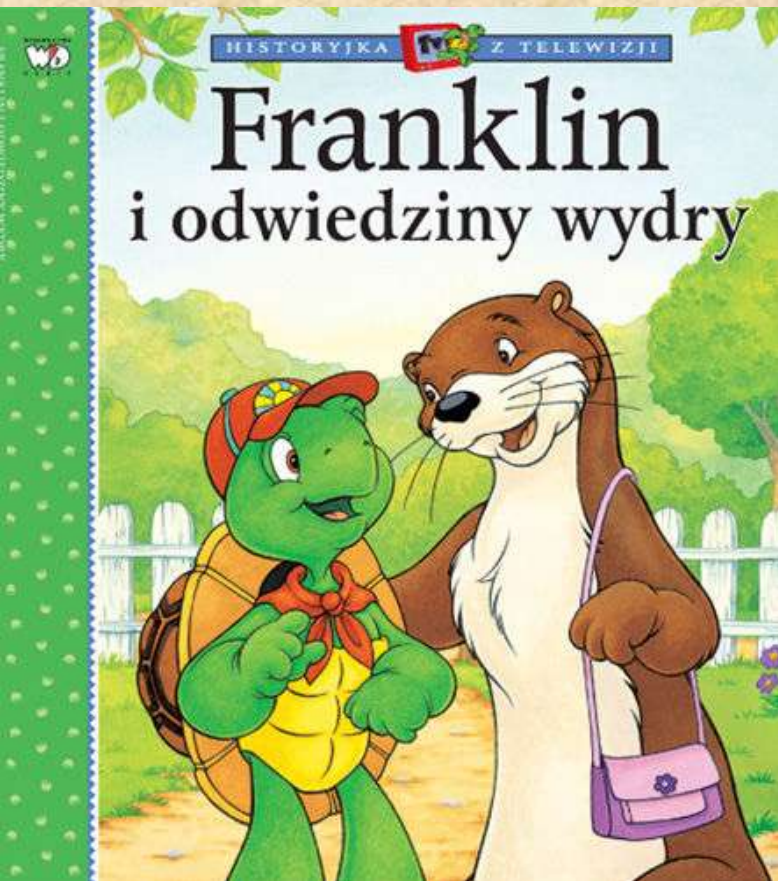
Książka ujrzała światło dzienne w roku 1908. Jest to do dziś jedna z ulubionych lektur brytyjskich dzieci.

Literatura dla dzieci

Baśniowa opowieść *O czym szumią wierzby* przedstawia losy zwierząt zamieszkujących wiejskie okolice. Głównymi bohaterami historii są Kret, Szczur Wodny, Ropuch, Borsuk oraz pan Wydra i jego syn.

Literatura dla dzieci

- W 1986 r. ukazała się pierwsza opowieść o żółwiu Franklinie kanadyjskiej pisarki Paulette Bourgeois. Autorką ilustracji została graficzka Brenda Clark.
- Kolejne opowieści o małym żółwiu Franklinie, który przeżywa przygody ze swoimi przyjaciółmi: Misiem, Ślimakiem, Wydrą, Lisem, Skunksem, Królikiem i Bobrem zostały przetłumaczone na 30 języków i opublikowane w ponad 50 krajach.
- Na podstawie książek powstał serial animowany dla dzieci.

Film animowany

- Serial animowany *Tajemnice Wiklinowej Zatoki* powstał w Polsce w latach 1984-1988, w reżyserii Wiesława Zięby. Film rozgrywa się w środowisku wodno-lądowych zwierząt.
- Bohaterem jest młody piżmak Serafin. W odcinku 6: *Porwanie Serafina* występują wydry.

Na podstawie filmu powstały książeczki dla dzieci.

Film animowany

- *Pingwiny z Madagaskaru* to serial animowany produkcji amerykańskiej, którego premiera miała miejsce w listopadzie 2008 r.
- Marlenka (ang. *Marlene*) jest wydrą karłowatą, która mieszka w zoo i przyjaźni się z pingwinami. Ufa wszystkim i z każdym próbuje się zaprzyjaźnić. Jest ponadto dzielna i altruistyczna – bardzo często stara się pomagać innym zwierzętom w miarę możliwości. Uwielbia grę na hiszpańskiej gitarze i rock and rolla. Jej przysmakiem jest wata cukrowa.

Powiedzenia i przysłowia

- **Złović wydrę** - wpaść do wody (rybackie).
- **Zwie się Bóbr, ma przydomek Wydra** - jest to określenie osoby wiecznie się kłócącej i konfliktowej. Twórcą przysłowia był porucznik kawalerii narodowej Jasieński, któremu dziedzic Kajetan Bóbr (znany pieniacz) wytoczył jakiś niesłuszny proces graniczny.
- **Ni to pies, ni to wydra**, dłuższa wersja (*Ni to pies, ni to wydra, bestia obrzydła* lub *Ni to pies, ni to wydra, coś na kształt świdra*) – coś o czym trudno powiedzieć coś konkretnego, czego nie można określić znanymi pojęciami.

Wydra w senniku

- **Ujrzyć wydrę** – przeżyć nieszczęśliwą miłość, zasadnicza i pomyślna zmiana.
- **Ujrzyć wydrę nurkującą** – pomyślny znak.
- **Zostać ugryzionym przez wydrę** – zakłócone lub zniszczone szczęście.
- **Złapać wydrę** – nie upadać na duchu, ratunek i pomoc nadchodzi.
- **Zabić wydrę** – znaleźć pojednanie z kimś.

Wydra w sztuce

- Zygmunt August zamówił i zakupił z Brukseli do Zamku Królewskiego na Wawelu arras (tkaniny dekoracyjne).
- Arras *Wydra z rybą w pysku* powstał około 1560 r. i należy do serii arrasów krajobrazowo-zwierzęcych.
- Seria ta to – 44 arras o różnych formatach i wymiarach przedstawiające wyłącznie zwierzęta na tle krajobrazu.

Wydra w herbie

- Wydra – kaszubski herb szlachecki należący do rodziny Rybińskich.
- Rodzina Rybińskich to kaszubska szlachta wywodząca się ze wsi Rybno. Pierwsza wzmianka o członkach rodu pochodzi z 1570 r. Członkowie rodu piastowali niższe urzędy państwowe oraz służyli w wojsku.

Wydra w herbie

- Wydra to „herbowe” zwierzę Drawieńskiego Parku Narodowego.
- Szacuje się, że w Drawieńskim Parku Narodowym, na rzekach Drawie i Płocicznej, żyje około 20-26 wydr.

Filatelistyka

Wydra została umieszczona na
znaczkach
pocztowych wielu państw.

Bibliografia:

- Romanowski Jerzy, Zając Tomasz, Orłowska Lidia: *Wydra ambasador czystych wód*. Kraków: Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, 2010. ISBN 978-83-62598-05-2
- *W słowach kilku o wydrze, bobrze i wilku*. [online]. [dostęp: 25 maja 2014]. Dostępny w Word Wide Web: <http://wspolistnienie.eco.pl/main.php>
- *Wydra*. [online]. [dostęp: 25 maja 2014]. Dostępny w Word Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wydra>
- Materiały graficzne ogólnie dostępne w Grafice wyszukiwarki Google

Two otters are standing in shallow, rippling water. The otter on the left is slightly behind the one on the right. Both have dark brown fur and long, light-colored whiskers. Two blue speech bubbles are overlaid on the image. The first bubble, on the left, points to the first otter and contains the text 'Dziękujemy za uwagę.' The second bubble, on the right, points to the second otter and contains the text 'Zapraszamy na film.'

Dziękujemy za uwagę.

Zapraszamy na film.